Evropský parlament
2019–2024

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci
Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví

2020/2035(INL)

20.5.2021

NÁVRH ZPRÁVY

obsahující doporučení Komisi ohledně boje proti genderově podmíněnému násilí: kybernetické násilí
(2020/2035(INL))

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci
Výbor pro práva žen a rovnost pohlaví

Zpravodajky: Sylwia Spurek, Elissavet Vozemberg-Vrionidi

(Podnět – článek 47 jednacího řádu)
(Postup společných schůzí výborů – článek 58 jednacího řádu)

(Autorky návrhu: Sylwia Spurek, Elissavet Vozemberg-Vrionidi)

PR_INL

OBSAH

Strana

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU 3

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ:DOPORUČENÍ KOMISI OHLEDNĚ OBSAHU POŽADOVANÉHO NÁVRHU TÝKAJÍCÍHO SE BOJE PROTI GENDEROVĚ PODMÍNĚNÉMU NÁSILÍ: KYBERNETICKÉ NÁSILÍ.....7

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ.....10

NÁVRH USNESENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU

obsahující doporučení Komisi ohledně boje proti genderově podmíněnému násilí: kybernetické násilí
(2020/2035(INL))

Evropský parlament,

– s ohledem na článek 2 a čl. 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii,

– s ohledem na čl. 83 odst. 1 a článek 225 Smlouvy o fungování Evropské unie,

– s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie, zejména na články 7, 8, 10, 11, 12, 21, 23, 24, 25, 26 a 47 této listiny,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 5. března 2020 s názvem „Unie rovnosti: strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025“,

– s ohledem na sdělení Komise ze dne 24. června 2020 s názvem „Strategie EU v oblasti práv obětí (2020–2025)“,

– s ohledem na Úmluvu Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí,

– s ohledem na své usnesení ze dne 21. ledna 2021 o strategii EU pro rovnost žen a mužů[1],

– s ohledem na ustanovení právních nástrojů OSN v oblasti lidských práv, zejména těch, které se týkají práv žen, a na další nástroje OSN týkající se násilí na ženách,

– s ohledem na rezoluce Valného shromáždění OSN ze dne 16. prosince 2020 nazvané „Zintenzivnění úsilí o prevenci a odstranění všech forem násilí na ženách a dívkách“ (A/RES/75/161) a „Právo na soukromí v digitálním věku“ (A/RES/75/176),

– s ohledem na rezoluci Rady OSN pro lidská práva ze dne 2. července 2018 nazvanou „Zrychlení úsilí o odstranění násilí na ženách a dívkách: prevence násilí páchaného na ženách a dívkách v digitálním kontextu a reakce na toto násilí“ (A/HRC/38/L.6),

– s ohledem na studii výzkumné služby Evropského parlamentu s názvem „Boj proti genderově podmíněnému násilí: kybernetické násilí“ (posouzení evropské přidané hodnoty),

– s ohledem na index rovnosti žen a mužů Evropského institutu pro rovnost žen a mužů,

– s ohledem na směrnici Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného

[1] Přijaté texty, P9_TA(2021)0025.

činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2011/220/SVV[2],

– s ohledem na články 47 a 54 jednacího řádu,

– s ohledem na společná jednání Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví podle článku 58 jednacího řádu,

– s ohledem na zprávu Výboru pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci a Výboru pro práva žen a rovnost pohlaví (A9-0000/2021),

A. vzhledem k tomu, že první cíl strategie Unie strategie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025 se zaměřuje na ukončení genderově podmíněného násilí a označuje ho za „jednu z největších výzev našich společností“;

B. vzhledem k tomu, že násilí na ženách a další formy genderově podmíněného násilí jsou v Unii velmi rozšířené a je třeba je chápat jako extrémní formu diskriminace; vzhledem k tomu, že genderově podmíněné násilí má kořeny v nerovném rozdělení moci mezi ženami a muži, v sexismu a genderových stereotypech, které vedly k dominanci mužů nad ženami a k diskriminaci žen ze strany mužů;

C. vzhledem k tomu, že násilí na ženách a genderově podmíněné násilí mají různé, avšak vzájemně se nevylučující formy a projevy; vzhledem k tomu, že tyto různé formy násilí jsou často vzájemně propojeny a neoddělitelné od násilí mimo internet, protože mu mohou předcházet, doprovázet ho nebo na něj navazovat;

D. vzhledem k tomu, že mezi nejčastější druhy genderově podmíněného kybernetického násilí patří kybernetické obtěžování, kybernetické pronásledování, kyberšikana, trolling, nenávistné projevy online, flaming, doxxing a sexuální zneužívání na základě zobrazení; vzhledem k tomu, že některé členské státy přijaly zvláštní právní předpisy týkající se pouze některých z těchto konkrétních forem;

E. vzhledem k tomu, že navzdory rostoucímu povědomí o fenoménu genderově podmíněného kybernetického násilí brání chybějící vyčerpávající a aktuální údaje a počet neoznámených případů genderově podmíněného kybernetického násilí přesnému posouzení jeho výskytu; vzhledem k tomu, že podle posouzení evropské přidané hodnoty týkajícího se genderově podmíněného kybernetického násilí se odhaduje, že 4 až 7 % žen v Unii zažilo za posledních 12 měsíců kybernetické obtěžování a 1 až 3 % žen kybernetické pronásledování;

F. vzhledem k tomu, že ženy se mohou stát terčem kybernetického násilí buď individuálně, nebo jako členky určité komunity; vzhledem k tomu, že propojené formy diskriminace mohou důsledky genderově podmíněného kybernetického násilí zhoršit;

G. vzhledem k tomu, že genderově podmíněným kybernetickým násilím jsou obzvláště zasaženy některé ženy, jako jsou političky, ženy ve veřejných funkcích, novinářky, blogerky a obhájkyně lidských práv, a že jim to způsobuje nejen psychickou újmu a utrpení, ale také je to odrazuje od digitální účasti na politickém, společenském

[2] Úř. věst. L 315, 14. 11. 2012, s. 57.

a kulturním životě;

H. vzhledem k tomu, že genderově podmíněné kybernetické násilí má dopad na duševní zdraví, na plné uplatňování základních práv a dokonce i na demokracii a má důsledky pro společnost, včetně ekonomických dopadů;

1. zdůrazňuje, že existuje spojitost mezi genderově podmíněným kybernetickým násilím a genderově podmíněným násilím mimo internet a že žádná politická alternativa nebude účinná, pokud tuto skutečnost nezohlední;

2. vítá strategii Unie pro rovnost žen a mužů na období 2020–2025, kterou předložila Komise, jako nástroj boje proti násilí na ženách a genderově podmíněnému násilí a řešení jeho základních příčin;

3. zdůrazňuje, že pandemie COVID-19 zvýšila riziko domácího násilí a zneužívání, neboť oběti jsou nuceny trávit více času s pachateli a bývají více izolovány od podpůrných sítí; vyzývá členské státy, aby zvýšily pomoc, kterou nabízejí prostřednictvím azylových domů, linek důvěry a podpůrných služeb na ochranu obětí, a usnadnily oznamování genderově podmíněného násilí;

4. zdůrazňuje nadnárodní povahu genderově podmíněného kybernetického násilí s ohledem na přeshraniční rozměr využívání informačních a komunikačních technologií (IKT);

5. vyzývá členské státy, aby podporovaly zvyšování povědomí, uplatňovaly vnitrostátní trestněprávní předpisy a zvláštní politiky a programy pro prevenci genderově podmíněného kybernetického násilí a bojovaly proti beztrestnosti těch, kdo se takového jednání dopouštějí;

6. naléhavě vyzývá Komisi a členské státy, aby zavedly spolehlivý systém pravidelného shromažďování statisticky rozčleněných a srovnatelných údajů o genderově podmíněném násilí, včetně kybernetického násilí;

7. konstatuje, že stres, problémy se soustředěním, úzkost, záchvaty paniky, nízké sebevědomí, deprese, posttraumatická stresová porucha, nedostatek důvěry a nedostatečný pocit kontroly způsobené kybernetickým násilím mohou mít mimo jiné dopad na duševní zdraví;

8. zdůrazňuje, že genderově podmíněné kybernetické násilí má psychologické, sociální a ekonomické důsledky;

9. vyzývá členské státy, aby věnovaly zvláštní pozornost ženám patřícím ke skupinám, které jsou v souvislosti s genderově podmíněným kybernetickým násilím ve zranitelné situaci, a aby pro tyto skupiny vytvořily zvláštní podpůrné služby a vzdělávací programy;

10. vyjadřuje politování nad tím, že genderově podmíněné kybernetické násilí snižuje účast žen na veřejné diskusi, což v důsledku narušuje demokratické zásady Unie, vyjadřuje politování nad tím, že tento „umlčovací efekt“ je zaměřen zejména na aktivistky, novinářky a političky s cílem odradit ženy od účasti v politickém životě

a v rozhodovacích sférách;

11. připomíná, že genderové stereotypy představují ústřední prvek diskriminace na základě pohlaví a jsou jednou z hlavních překážek vstupu žen a dívek do oblasti IKT a digitálních technologií; zdůrazňuje, že je třeba řešit rozdíly mezi muži a ženami v odvětví IKT prostřednictvím vzdělávání, osvětových kampaní a podpory zastoupení žen v tomto odvětví;

12. zdůrazňuje, že je třeba chránit a podporovat oběti genderově podmíněného kybernetického násilí a zajistit jim odškodnění;

13. připomíná, že Rada má urychleně dokončit ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (dále jen „Istanbulská úmluva“) ze strany Unie na základě širokého přístupu bez jakýchkoli omezení a zasazovat se o její ratifikaci a rychlé a řádné provádění a prosazování všemi členskými státy; zdůrazňuje, že Istanbulská úmluva je nejkomplexnější mezinárodní smlouvou, která se zabývá základními příčinami genderově podmíněného násilí ve všech jeho formách; zdůrazňuje, že tato výzva nijak nesnižuje význam výzvy k přijetí právního aktu Unie o boji proti genderově podmíněnému násilí, ale naopak ji doplňuje;

14. důrazně potvrzuje svůj již dříve vyjádřený závazek bojovat proti genderově podmíněnému násilí a potřebu komplexní směrnice zahrnující všechny jeho formy, což je nejlepší způsob, jak skoncovat s genderově podmíněným násilím;

15. žádá Radu, aby využila překlenovacího ustanovení a přijala rozhodnutí, v němž by bylo stanoveno, že genderově podmíněné násilí je jedním z druhů zvlášť závažných trestných činů s přeshraničním rozměrem uvedených v čl. 83 odst. 1 třetím pododstavci Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU);

16. žádá Komisi, aby na základě čl. 83 odst. 1 prvního pododstavce SFEU bez zbytečného odkladu předložila návrh aktu, kterým se stanoví opatření pro boj proti genderově podmíněnému kybernetickému násilí, a to v souladu s doporučeními uvedenými v příloze tohoto rozhodnutí; uvádí, že tento návrh by neměl oslabit úsilí o identifikaci genderově podmíněného násilí jako nové oblasti zvlášť závažné trestné činnosti s přeshraničním rozměrem podle čl. 83 odst. 1 třetího pododstavce SFEU nebo jakýchkoli odvozených právních aktů týkajících se genderově podmíněného násilí, jak požadoval Parlament ve svých předchozích výzvách;

17. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení a doporučení, která tvoří přílohu tohoto usnesení, Komisi a Radě.

PŘÍLOHA K NÁVRHU USNESENÍ:DOPORUČENÍ KOMISI OHLEDNĚ OBSAHU POŽADOVANÉHO NÁVRHU TÝKAJÍCÍHO SE BOJE PROTI GENDEROVĚ PODMÍNĚNÉMU NÁSILÍ: KYBERNETICKÉ NÁSILÍ

Doporučení 1 k cíli směrnice, která má být přijata

Cílem směrnice by mělo být stanovení minimálních pravidel týkajících se definice trestného činu genderově podmíněného kybernetického násilí a souvisejících sankcí, stanovení opatření, která podpoří činnost členských států v oblasti předcházení této trestné činnosti a opatření na ochranu, podporu a zajištění odškodnění obětí.

Doporučení 2 k oblasti působnosti a definicím

– které trestné činy?

Zahrnutí pojmu „počítačová trestná činnost“ do čl. 83 odst. 1 SFEU se může vztahovat i na trestné činy spáchané proti sítím elektronických komunikací nebo informačním systémům nebo jejich prostřednictvím a do oblasti působnosti „počítačové trestné činnosti“ ve smyslu čl. 83 odst. 1 SFEU mohou spadat závažné formy genderově podmíněného online násilí s přeshraničním rozměrem.

Kromě toho by na základě čl. 83 odst. 1 SFEU mohla být zavedena opatření, jejichž cílem je předcházet genderově podmíněnému kybernetickému násilí a pomáhat obětem, protože doplňují hlavní cíl směrnice.

Oblast působnosti by se měla vztahovat na všechny formy genderově podmíněného násilí, které jsou páchány, podporovány nebo zhoršovány částečně nebo zcela prostřednictvím IKT, jako jsou mobilní telefony a chytré telefony, internet, platformy sociálních médií nebo elektronická pošta, jež jsou zaměřeny na ženu proto, že je žena, nebo které postihují ženy ve vyšší míře.

Ačkoli není možné předložit vyčerpávající typologii různých forem genderově podmíněného kybernetického násilí, protože se neustále vyvíjí a objevují se nové formy, je třeba zmínit a definovat následující typy:

- **kybernetické obtěžování** (včetně: kyberšikany, nevyžádaného přijímání sexuálně explicitního materiálu, psychického obtěžování);
- **kybernetické pronásledování**;
- **porušování soukromí v souvislosti s IKT** (včetně přístupu k soukromým údajům nebo obrazovému zobrazení, jejich sdílení a manipulace s nimi, včetně intimních údajů bez souhlasu, sexuálního zneužívání na základě obrazového zobrazení a nesouhlasného zveřejňování sexuálních snímků, doxxingu, krádeže identity);
- **vzdálené řízení nebo sledování** (včetně špionážních aplikací v mobilních zařízeních);
- **vyhrožování** (včetně přímých hrozeb a hrozeb násilím, vyhrožování, sexuálního vydírání, vydírání);
- **nenávistné sexistické projevy** (včetně: zveřejňování a sdílení násilného obsahu, používání sexistických nebo genderově zaměřených komentářů a urážek, urážení žen za vyjadřování vlastních názorů a za odmítání sexuálních návrhů);

- **podněcování k sebevraždě nebo anorexii či psychické újmě**;
- **poškozování počítačových souborů**, programů, zařízení, útoky na internetové stránky a jiné digitální komunikační kanály;
- **nezákonný přístup** k mobilním telefonům, e-mailům, zprávám služeb okamžitého přenosu zpráv nebo účtům na sociálních sítích;
- **porušení zákazů komunikace** uložených soudními příkazy,
- **přímé násilí.**

– jaké oběti?

Osobní působnost návrhu by se měla vztahovat na všechny oběti genderově podmíněného kybernetického násilí, se zvláštním uznáním propojených forem diskriminace a obětí účastnících se veřejného života.

Doporučení č. 3 k preventivním opatřením

Členské státy by měly zavést celou řadu opatření s cílem předcházet genderově podmíněnému kybernetickému násilí:

- osvětové a vzdělávací programy, do nichž se zapojí všichni příslušní aktéři a zúčastněné strany a které se budou zabývat základními příčinami genderově podmíněného kybernetického násilí v obecném kontextu genderově podmíněného násilí s cílem dosáhnout změny společenských a kulturních postojů a odstranit genderové stereotypy a zároveň podpořit odpovědné chování na sociálních sítích a zvýšit gramotnost v oblasti bezpečného používání internetu;
- výzkum genderově podmíněného kybernetického násilí (příčiny, výskyt, dopad);
- digitální vzdělávání, gramotnost a dovednosti, mimo jiné ve školních osnovách, s cílem podpořit lepší porozumění digitálním technologiím a posílení postavení uživatelů, zlepšit digitální začlenění, zajistit dodržování základních práv, odstranit jakoukoli nerovnost mezi muži a ženami v přístupu k technologiím a zajistit rozmanitost z hlediska pohlaví v technologickém odvětví, zejména při vývoji nových technologií;
- rozvoj spolupráce mezi členskými státy za účelem výměny informací, odborných znalostí a osvědčených postupů, zejména prostřednictvím Evropské sítě pro předcházení trestné činnosti (EUPCN);
- podpora organizací občanské společnosti působících v oblasti předcházení genderově podmíněnému násilí,
- podpora cíleného školení pro odborníky z praxe a další profesionály, včetně pracovníků v sociálních službách a donucovacích orgánech;
- multidisciplinární spolupráce a spolupráce zúčastněných stran, včetně spolupráce s technologickými společnostmi, poskytovateli hostingových služeb a příslušnými orgány, v oblasti osvědčených postupů pro řešení genderově podmíněného násilí v souladu se základními právy.

Doporučení 4 k ochraně, podpoře a odškodnění obětí

Komise a členské státy by měly přijmout následující opatření, která by měla být zaměřena na oběti a měla by mít průřezový přístup:

- podpora zvláštních školení pro odborníky a profesionály, kteří se zabývají oběťmi genderově podmíněného kybernetického násilí, včetně donucovacích orgánů, pracovníků v oblasti sociální a zdravotní péče a v oblasti péče o děti a soudců; celounijní školicí programy by mohly být realizovány v rámci programů Spravedlnost a Občané, rovnost, práva a hodnoty; důraz by měl být kladen zejména na sekundární viktimizaci a na to, jak se jí vyhnout, na dvojí rozměr genderově podmíněného násilí (online/offline) a na diskriminaci z důvodu příslušnosti ke dvěma či více skupinám;
- usnadnění přístupu k informacím a rozvoj zvláštních služeb pro oběti kybernetického násilí (linky pomoci, azylové domy);
- usnadnění ohlašování ze strany obětí, umožnění získání ochranných příkazů a vytvoření mechanismů odškodnění s odpovídajícími kompenzačními opatřeními;
- rozvoj mechanismů spolupráce mezi příslušnými aktéry, jako jsou soudci, státní zástupci, donucovací orgány, místní a regionální orgány a organizace občanské společnosti.

Doporučení 5 ke stíhání a kriminalizaci genderově podmíněného kybernetického násilí

Na základě definice uvedené v doporučení 1 by se při kriminalizaci genderově podmíněného kybernetického násilí měla zohlednit následující kritéria:

- formy genderově podmíněného kybernetického násilí, které mají členské státy kriminalizovat (zahrnout i dřívější fáze kybernetické kriminality – návod, pomoc, účastenství a pokus);
- minimální a maximální tresty (odnětí svobody a peněžité tresty);
- přeshraniční vyšetřování a stíhání;
- přitěžující okolnosti v závislosti na profilu obětí z řad žen a dívek (zneužívání specifických charakteristik, zranitelnosti žen a dívek na internetu);
- intersekcionální přístup zaměřený na oběť.

Doporučení 6 ke shromažďování údajů a podávání zpráv

Komise a členské státy by měly shromažďovat a zveřejňovat rozčleněné a porovnatelné údaje o genderově podmíněném kybernetickém násilí, zejména o různých formách genderově podmíněného kybernetického násilí, a to nejen na základě zpráv donucovacích orgánů, ale také na základě zkušeností žen.

Komise by měla Evropskému parlamentu a Radě pravidelně předkládat zprávu s hodnocením, do jaké míry členské státy přijaly opatření podle navrhované směrnice.

VYSVĚTLUJÍCÍ PROHLÁŠENÍ

Souvislosti a odůvodnění návrhu

Genderově podmíněné násilí, jak na internetu, tak i mimo něj, je hluboce zakořeněno ve strukturálních nerovnostech v naší společnosti. Je stále zahaleno mlčením a nadále představuje jedno z nejzávažnějších porušení lidských práv. Genderově podmíněné násilí je stále velmi rozšířené a má obrovský dopad na oběti, jejich rodiny a komunity. Situaci dále zhoršují genderové předsudky, stereotypy a neustálé projevy historicky nerovných mocenských vztahů. Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí (Istanbulská úmluva) tuto strukturální povahu genderově podmíněného násilí uznává. Nejde tedy o jediný faktor, ale o nesčetné množství faktorů – jmenovitě kulturních, právních, ekonomických a politických –, které přispívají ke zvyšování genderově podmíněného násilí v naší společnosti.

V dnešním digitálním věku vytváří internet a IKT rychle nové sociální digitální prostory a mění způsob, jakým se jednotlivci setkávají, komunikují a vzájemně na sebe působí. Formy genderově podmíněného násilí online a za pomoci IKT se stávají stále běžnějšími, zejména v souvislosti s každodenním a všudypřítomným používáním platforem sociálních médií a dalších technických aplikací. Kybernetické násilí na ženách je jednou z forem genderově podmíněného násilí. Kybernetické násilí zahrnuje kybernetické obtěžování, kybernetické pronásledování, nedobrovolné zneužívání zobrazení, sexistické nenávistné projevy a další formy.

Genderově podmíněné kybernetické násilí však není novou formou násilí, ale je pokračováním genderově podmíněného násilí mimo internet. Má hluboký dopad na základní práva a svobody jednotlivců, na jejich důstojnost a život na všech úrovních, včetně jejich fyzického, emocionálního a duševního zdraví, pohody, jakož i sociálního, ekonomického a profesního rozvoje. Oběti zažívají vyšší míru úzkosti, stresu, deprese, traumat, záchvatů paniky, ztráty sebeúcty a pocity bezmoci, pokud jde o jejich schopnost reagovat na zneužívání. Cílem násilí za pomoci IKT jsou především některé skupiny žen, jako jsou aktivistky a obhájkyně lidských práv, ženy v politice, novinářky, bloggerky, ženy patřící k etnickým menšinám, lesbické, bisexuální a transsexuální ženy a ženy se zdravotním postižením. Pro pochopení specifických forem diskriminace, které postihují oběti genderově podmíněného kybernetického násilí, je zásadní intersekcionální přístup. Skutečnost také ukazuje, že hlasy a účast žen jako aktivních digitálních občanek jsou často kritizovány prostřednictvím genderově podmíněného kybernetického násilí a tento odrazující účinek se často přenáší do reality.

Parlament v několika usneseních uznal důležitost ukončení genderově podmíněného násilí a násilí na ženách a vyzval k přijetí právních a politických opatření pro boj proti tomuto jevu. Tyto obavy odrážejí následující iniciativy Parlamentu:

- ve svém usnesení ze dne 12. září 2017 o návrhu rozhodnutí Rady o uzavření, jménem Evropské unie, Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí Parlament zdůraznil, že by měla být přijata opatření k řešení nově se objevujícího fenoménu genderově podmíněného násilí online, včetně šikany, obtěžování a zastrašování, které je zaměřeno zejména na mladé ženy a dívky a osoby LGBTI,

- ve svém usnesení ze dne 3. října 2017 o boji proti kyberkriminalitě Parlament zdůraznil potřebu společných harmonizovaných právních definic kyberkriminality, včetně pohlavního zneužívání a vykořisťování dětí online, kybernetického obtěžování a kybernetických útoků,
- ve svém usnesení ze dne 26. října 2017 o potírání sexuálního obtěžování a zneužívání v EU EP připomněl, že je třeba přijmout klíčová opatření proti novým formám násilí, například v kybernetickém prostoru, a zdůraznil, že kybernetické obtěžování žen zejména na sociálních sítích vede ke vzniku dalších forem násilí páchaného na ženách a dívkách,
- v usnesení ze dne 17. dubna 2018 o emancipaci žen a dívek prostřednictvím digitálního sektoru Parlament připomněl, že digitální způsoby komunikace podporují rozšiřování nenávistných projevů a hrozeb vůči ženám a že různé formy kybernetického násilí na ženách stále nejsou právně uznány. Parlament proto vyzval k větší koordinaci mezi EU a členskými státy, aby bylo možné bojovat proti přeshraničním trestným činům usnadněným technologiemi, jako je například obchodování s lidmi, kybernetické obtěžování a kybernetické pronásledování, a vyzval členské státy, aby do svých trestních zákoníků zahrnuly nové formy kybernetického násilí,
- dne 26. dubna 2018 přijal výbor FEMM návrh zprávy, v níž navrhuje opatření pro boj proti psychickému a sexuálnímu obtěžování, a to i online,
- v usnesení ze dne 28. listopadu 2019 o přistoupení EU k Istanbulské úmluvě a o opatřeních pro potírání genderově podmíněného násilí,
- ve svém usnesení ze dne 21. ledna 2021 o strategii EU pro rovnost žen a mužů Parlament uvítal opatření navržená Komisí pro boj proti kybernetickému násilí, jež neúměrně postihuje ženy a dívky (včetně obtěžování na internetu, kybernetické šikany a nenávistných sexistických projevů), zejména aktivistky, političky a další osobnosti viditelné ve veřejném diskurzu. Vyzval také naléhavě členské státy a EU, aby přijaly další opatření, včetně závazných legislativních opatření, s cílem bojovat proti těmto formám násilí v rámci směrnice o opatřeních pro prevenci a potírání všech forem násilí páchaného na ženách, a aby členské státy byly podporovány při vytváření vzdělávacích nástrojů pro příslušné útvary ve všech fázích, od prevence a ochrany až po stíhání, jako jsou policejní síly a soudní systém spolu s informačním a komunikačním odvětvím, přičemž je nutné chránit také základní práva na internetu,
- ve svém usnesení ze dne 21. ledna 2021 o překlenování digitální propasti mezi ženami a muži: účast žen v digitální ekonomice,
- ve svém usnesení ze dne 11. února 2021 o 25. výročí Pekingské deklarace a akční platformy: budoucí výzvy týkající se práv žen vyzval Parlament členské státy a Komisi, aby přijaly konkrétní opatření k vymýcení kybernetického násilí, včetně obtěžování na internetu, kybernetické šikany a nenávistných misogynních projevů.

Právní základ

Právním základem této legislativní iniciativy je čl. 83 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU). Pojem „počítačová trestná činnost“ v čl. 83 odst. 1 SFEU se může vztahovat na

trestné činy spáchané proti sítím elektronických komunikací nebo informačním systémům nebo jejich prostřednictvím. Od přijetí Lisabonské smlouvy došlo k vývoji příslušné terminologie a pojmy „kybernetická kriminalita“ a „počítačová trestná činnost“ se nyní používají zaměnitelně. Do oblasti působnosti „počítačové trestné činnosti“ ve smyslu čl. 83 odst. 1 SFEU mohou spadat i závažné formy genderově podmíněného online násilí s přeshraničním rozměrem.
Pro části návrhu, jejichž cílem je prosazovat a podporovat činnost členských států v oblasti předcházení trestné činnosti a opatření na ochranu, podporu a zajištění odškodnění obětí, by mohl být relevantní také článek 84 SFEU. Pokud by se však plánovaná preventivní opatření považovala za doplňková ke kriminalizaci kybernetického násilí, nebylo by doplnění zvláštního právního základu nutné.

Vysvětlení navrhovaných doporučení

Doporučení uvedená v příloze usnesení zahrnují následující součásti: cíl směrnice; oblast působnosti a definice; preventivní opatření; ochrana, podpora a odškodnění obětí; stíhání a kriminalizace genderově podmíněného kybernetického násilí, shromažďování údajů a podávání zpráv.
Cílem směrnice je stanovení minimálních pravidel týkajících se definice trestného činu genderově podmíněného kybernetického násilí a souvisejících sankcí, stanovení opatření, která podpoří činnost členských států v oblasti předcházení této trestné činnosti a opatření na ochranu, podporu a zajištění odškodnění obětí. Spoluzpravodajky této iniciativy se domnívají, že EU chybí právní rámec pro boj proti genderově podmíněnému násilí, a konkrétněji proti genderově podmíněnému kybernetickému násilí, a pro ochranu a podporu obětí.
Jak je uvedeno v usnesení, existuje několik definic genderově podmíněného kybernetického násilí, ale neexistuje žádná mezinárodně dohodnutá právní definice. Doporučení týkající se oblasti působnosti a definic ponechává z tohoto důvodu na Komisi, aby navrhla konkrétní definici, která by byla schopna pokrýt všechny formy genderově podmíněného násilí, které jsou páchány, podporovány nebo zhoršovány částečně nebo zcela prostřednictvím IKT, jež jsou zaměřeny na ženu proto, že je žena, nebo které postihují ženy ve vyšší míře. Takový návrh vychází z definice, kterou použila zvláštní zpravodajka OSN pro otázky násilí vůči ženám ve své zprávě o násilí na internetu z roku 2018.
Navrhovaná preventivní opatření jsou spojena se základními příčinami genderově podmíněného násilí včetně kybernetického násilí. Z tohoto důvodu se zaměřují zejména na vzdělávání, zvyšování povědomí, odstraňování genderových stereotypů a podporu výzkumu. Opatření rovněž vyžadují multidisciplinární spolupráci a spolupráci zainteresovaných stran včetně spolupráce s poskytovateli hostingových služeb, spolupráci s technologickými společnostmi na osvědčených postupech pro řešení genderově podmíněného kybernetického násilí v souladu se základními právy.
V zájmu ochrany a podpory obětí genderově podmíněného kybernetického násilí návrh nejprve stanoví, které kategorie obětí by měly být zohledněny. Záměrem je být co nejkomplexnější a zohlednit intersekcionalitu a specifické potřeby obětí. Návrh rovněž obsahuje několik opatření k provádění ochrany a podpory obětí. Zvláštní důraz je kladen na potřebu zlepšit a usnadnit oznamování a zabránit sekundární viktimizaci. Pro dosažení tohoto cíle je zásadní vzdělávání právníků a odborníků, kteří budou v kontaktu s oběťmi.
Spolu s těmito opatřeními je třeba zavést nebo rozšířit specifické podpůrné služby, aby se vztahovaly i na oběti genderově podmíněného kybernetického násilí (linky důvěry, azylové domy).
Další prvek legislativní iniciativy se týká trestního práva a stíhání genderově podmíněného kybernetického násilí. EU musí být schopna stanovit minimální pravidla pro zajištění stíhání

genderově podmíněného kybernetického násilí. Doporučení obsažené v příloze nespecifikuje všechny možné trestné činy a přitěžující okolnosti, neboť rychlý vývoj digitálních technologií může vytvářet nové formy kybernetického násilí. Poskytuje Komisi soubor kritérií pro vymezení těchto trestných činů.
Spoluzpravodajkyně se nicméně domnívají, že pro stanovení seznamu trestných činů v souvislosti s genderově podmíněným kybernetickým násilím je třeba zohlednit následující jednání:

- **Kybernetické obtěžování** (včetně: kyberšikany, nevyžádaného přijímání sexuálně explicitního materiálu, psychického obtěžování),
- **Kybernetické pronásledování,**
- **Porušování soukromí v souvislosti s IKT** (včetně přístupu k soukromým údajům nebo obrazovému zobrazení, jejich sdílení a manipulace s nimi, včetně intimních údajů bez souhlasu, sexuálního zneužívání s využitím obrazového zobrazení a nesouhlasného zveřejňování sexuálních snímků, doxxingu, krádeže identity),
- **Vzdálené řízení nebo sledování** (včetně špionážních aplikací v mobilních zařízeních),
- **Vyhrožování** (včetně přímých hrozeb a hrozeb násilím, vyhrožování, sexuálního vydírání, vydírání),
- **Nenávistné sexistické projevy** (včetně zveřejňování a sdílení násilného obsahu, používání sexistických nebo genderově zaměřených komentářů a urážek, urážení žen za vyjadřování vlastních názorů a za odmítání sexuálních návrhů),
- Podněcování k **sebevraždě** nebo anorexii či psychické újmě,
- **Poškozování počítačových souborů**, programů, zařízení, útoky na internetové stránky a jiné digitální komunikační kanály,
- **Nezákonný přístup** k mobilním telefonům, e-mailům, zprávám služeb okamžitého přenosu zpráv nebo účtům na sociálních sítích,
- Porušení zákazů komunikace uložených soudními příkazy,
- **Přímé násilí**.

V neposlední řadě iniciativa zdůrazňuje potřebu jasné strategie pro sběr a vykazování rozčleněných a srovnatelných údajů ze strany dotčených orgánů. Pokud chce mít EU řádný rámec pro boj proti genderově podmíněnému násilí, včetně kybernetického násilí, nebo násilí na ženách obecně, musí být schopna shromažďovat a zveřejňovat údaje o různých formách genderově podmíněného kybernetického násilí. Komise by spolu s údaji předkládanými členskými státy měla pravidelně předkládat Evropskému parlamentu a Radě zprávu o provádění směrnice, včetně případných opatření/změn k jejímu zlepšení.

Závěr

Genderově podmíněné kybernetické násilí včetně kybernetického násilí nadále posilují různé společenské problémy, jak bylo nedávno vidět během krize související s epidemií Covid-19, a chybí politická vůle učinit z něj prioritu. Dosažení rovnosti žen a mužů znamená vymýcení všech forem genderově podmíněného násilí a odstranění překážek, které brání ženám v plném

uplatnění jejich práv. V členských státech existuje široká škála přístupů k řešení genderově podmíněného kybernetického násilí. Kromě chybějící harmonizované definice a společného přístupu patří mezi další problémy a výzvy: nedostatečné hlášení, omezená informovanost veřejnosti a donucovacích orgánů, nedostatečná podpora obětí, jakož i omezený výzkum a znalosti o tomto jevu. Máme-li dát nový impuls k vymýcení genderově podmíněného násilí, a to mimo internet i na něm, musíme být ochotni zkoumat základní příčiny genderově podmíněného násilí, systémy, které ho usnadňují, a faktory, které ho zhoršují. Základní příčiny všech typů genderově podmíněného násilí jsou stejné, a proto potřebujeme zákony a politiky, které je budou řešit komplexně. Istanbulská úmluva je doposud nejkomplexnější mezinárodní smlouvou, která tvoří právní rámec za účelem ochrany žen a dívek proti všem formám násilí a pro prevenci, stíhání a odstranění násilí na ženách. Ratifikace úmluvy je sice v Radě stále zablokována, EU by ale neměla čekat, protože každý den čekání přináší nové oběti genderově podmíněného násilí. Cílem navrhované legislativní iniciativy je tomuto jevu čelit. Využívá holistický přístup ke kriminalizaci určitého chování, ale také k podpoře a ochraně obětí tohoto chování.